

НОВОСТИТЕ В МСО С ЕФЕКТИВНО ДЕЙСТВИЕ ОТ 31 ЯНУАРИ 2022 Г. И ВРЪЗКАТА ИМ С БЪЛГАРСКАТА ОЦЕНИТЕЛСКА ПРАКТИКА И БСО

Д-р Иво Костов (Dr Kostov™)

сертифициран оценител за оценка на ТПВ, ФАФИ, НИ, МС

член на Американското общество на оценителите (ASA, САЩ; член на Международния виртуален клон, член на Европейския клон, член на клон на Северна Калифорния), член на Полското научно дружество на недвижимите имоти (TNN), член учредител на Камарата на независимите оценители в България и на Регионална колегия – Варна, член на УС на КНОБ в периода 2014 – 2017 г., член на Учебно-методическия съвет на КНОБ в периода 2015 – 2017 г., преподавател в катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти” в Икономически университет – Варна

Резюме. *В изследването се разглеждат основните промени (в сила от 31 януари 2022 г.) и новостите в Международните стандарти за оценяване (МСО, IVS), издавани от Съвета по международни стандарти за оценяване (IVSC) и публикувани във Великобритания от Page Bros, Norwich. МСО са база за професионална оценителска практика в глобален мащаб. Те представляват и фундамент за Европейските стандарти за оценяване (EVS), Европейските стандарти за бизнес оценяване (EVBS), редица други действащи оценителски стандарти по света и в частност за Българските стандарти за оценяване (БСО) и българската оценителска практика. Новите акценти в МСО са свързани предимно с промените в пазарната среда, развитието и нуждите на оценителската професия, както и предизвикателствата, пред които са изправени професионалните оценители на различни видове активи, пасиви и бизнеси. Подробното и детайлно изследване на промените в МСО би спомогнало за развитието на процеса по оценяване в България и на оценителската гилдия, като дава някои основания за актуализиране на Българските стандарти за оценяване.*

Оценителската дейност в България се развива динамично в продължение вече на 30 години. Тук е мястото да се отбележи и нейната кръгла годишнина, по повод на която през 2022 г. са предвидени и се организират редица събития за оценителите в България, някои от тях с представители на изключително значими оценителски организации в световен мащаб:

- ASA – Американско общество на оценителите (САЩ), което датира от 1936 г. и е значимо за оценителската гилдия в страната ни, тъй като членове на тази организация идват в България в началото на 90-те години в качеството си на лектори и съветници, с цел създаване на оценителска професия и практика. Американското общество на оценителите е световноизвестна и уважавана международна организация, посветена на професията на оценителя. ASA е най-старата и единствената голяма членска международна организация на професионални оценители от всички оценителски специалности. Нейната структура, по отношение на въведени оценителски правоспособности, в много голяма степен прилича на българската практика. В някои източници ASA е представена като най-известната международна организация, отдадена на професията на оценителя.

- TEGOVA – Европейската група на оценителските асоциации, представляваща източник на оценителски стандарти от 45 години насам, създадена първоначално като TEGOVOFA (The European Group of Valuers of Fixed Assets). Най-

важните етапи, през които преминава усъвършенстването и развитието на дейностите, свързани с оценителската професия в България за периода 1992 – 2022 г., включват:

- 1992 г. – Създаване на Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия; създаване на Агенция за приватизация.
- 1992 – 1993 г. – Лицензиране (от Агенция за приватизация) на първите независими оценители на предприятия и отделни активи в България (по наложени немски и англосаксонски школи, включително чрез водещи лектори в областта на оценителската дейност).
- 1994 – 2001 г. – Създаване през 1994 г. на АБО (Асоциация на бизнес оценителите, преименувана по-късно на Асоциация на българските оценители); създаване през 1995 г. на БАОНИ (Българска асоциация на оценителите на недвижими имоти); оценяване предимно за целите на приватизацията в България.
- 2002 г. – Създаване на Закона за приватизация и следприватизационен контрол; реструктуриране на Агенция за приватизация (АП) в Агенция за приватизация и Агенция за следприватизационен контрол (АСК).
- 2003 – 2007 г. – Разпространение на оценителската дейност към частни възложители, както и други държавни и общински структури извън рамките на приватизационните процеси.
- 2008 г. – Създаване на Закона за независимите оценители (ЗНО); оценителската професия става саморегулираща се.
- 2009 г. – Създаване на Камарата на независимите оценители в България (КНОБ) съгласно ЗНО; Кодекс за професионална етика (КПЕ); Устав на КНОБ; управителни органи на КНОБ (Управителен съвет, Контролен съвет, Комисия по професионална етика); сертифициране по право на съществуващите оценители, получили лицензи от Агенция за приватизация; създаване на Публичен регистър на независимите оценители (към КНОБ); създаване на първи сертифицирани оценители от КНОБ; учредяване на първа регионална колегия на КНОБ (Регионална колегия – Варна, като впоследствие са създадени още 7 регионални колегии в страната); създаване на сдружение „Камара на професионалните оценители”.
- 2010 г. – Създаване на Агенция за приватизация и следприватизационен контрол (чрез реструктуриране на АП и АСК); изменения в Закона за независимите оценители.
- 2011 г. – Последно изменение на Закона за независимите оценители.
- 2012 г. – КНОБ става член на TEGOVA; подписан е първи меморандум за международно сътрудничество (между КНОБ – Регионална колегия – Варна и Национална асоциация на оценителите в Румъния – Териториален център Констанца).
- 2013 – 2014 г. – Развитие на регионалните колегии на КНОБ.
- 2015 – 2017 г. – Международните стандарти за оценяване са задължителни за ползване в оценителската практика в България; активна дейност по квалификация на оценителите; създаване (след изрично включване в ресорната програма „Обучение и квалификация” в КНОБ) на национална конференция на независимите оценители в България на тема „Актуални въпроси на оценителската практика”, проведена за първи път в гр. Варна на 5 септември 2015 г. по модел на наложени европейски и световни практики в сферата на оценителската дейност, превърнала се впоследствие на традиционно ежегодното събитие, което през 2021 г. събира над 600 участници; организиране на редица курсове и изпити (включително чрез водещи международни лектори от Европа); увеличаване на броя на сертифицираните оценители; международна дейност на КНОБ; начало на процеса по създаване на Български стандарти за оценяване (БСО), както и създаване на първи предпоставки и преговори с TEGOVA за предоставяне на права на КНОБ да присъжда

добре познатата в Европа квалификационна степен REV (Recognised European Valuer – признат европейски оценител).

➤ 2018 – 2022 г. – Изменение на Кодекса за професионална етика; създаване на Български стандарти за оценяване (в сила от 01 юни 2018 г.) – задължителни за ползване; отпадане на условията за задължително ползване на МСО; МСО, ЕСО, стандартите на RICS, USPAP и други оценителски стандарти в международен план придобиват пожелателен характер и могат да се ползват само в случаите на изрично изискване от конкретен възложител; КНОБ придобива от TEGOVA статут на организация, която може да присъжда квалификационната степен REV; създаване на първи REV оценители в България; въвеждане на ежегодна вноска (за всички сертифицирани оценители) за техническа, административна и логистична поддръжка на Публичния регистър на независимите оценители; активна дейност на КНОБ по квалификация и обучение на оценители (чрез провеждане на множество конференции, семинари, уебинари, кръгли маси, квалификационни дискусии и др.); ежегодно отчитане на задължението на оценителите съгласно ЗНО за притежаване на застраховка професионална отговорност; въвеждане на правило за ежегодно преминаване и отчитане на поддържащо обучение (квалификация) по всяка притежавана оценителска правоспособност; отпадане на хиляди сертифицирани оценители от Публичния регистър поради неизпълнение на конкретни задължения съгласно ЗНО и други поднормативни актове и процедури в КНОБ; увеличаване броя на онлайн обученията (най-вече поради настъпилата пандемия), както и на провежданите обучения по хибриден начин – онлайн и присъствено; активна дейност на КНОБ в международен план (включително чрез редовно представяване на КНОБ в значими форуми на професионални оценителски организации в Европа и др.).

Преглеждайки внимателно БСО, става ясно, че те са създадени най-вече въз основа на Международните стандарти за оценяване, както и на база на Европейските стандарти за оценяване, взимайки под внимание регулацията на оценяването в България. Ето защо познаването на МСО и ЕСО (включително техните изменения) е от съществена важност за актуализацията на БСО, респективно е от значение и за българската оценителска практика. Следва да обърнем също внимание, че през 2020 г. са създадени и Европейски стандарти за бизнес оценяване (EBVS). Много добри практики и новости се откриват при детайлно изследване на RICS Valuation – Global Standards, както и на USPAP (Uniform Standards for Professional Appraisal Practice, издавани от Оценителската фондация /The Appraisal Foundation/, упълномощена от Конгреса на САЩ като източник на оценителски стандарти и квалификации на оценителя). Съществуват стандарти за оценяване (на национално равнище) и в Русия, Китай, Полша, Румъния, Сърбия и много други страни по света.

В последното актуализирано издание на МСО, което е в сила от 31 януари 2022 г., правят впечатление следните по-важни моменти:

- Първо и основно, не само за МСО но и за редица други оценителски стандарти в международен аспект, е задължителното преминаване през процес по професионална редакция на текстовете. За следващото актуализирано издание на БСО е препоръчително да се използва тази добра световна практика, имайки предвид също, че тези стандарти текущо се използват от професионалисти (някои с много богат практически опит), както и тяхното значение в исторически аспект. Препоръчително е да се въведе подходяща номерация на съответните стандарти (например БСО 100, БСО 200 и т.н.), за да могат по-лесно да се идентифицират, използват и управляват (включително да се извършва по-ефективен мониторинг и да се взимат съответните мерки след това).

- Въведени са някои водещи принципи при съставянето на МСО: ясно са формулирани целта, съответните стандарти за оценяване, разработването и изменението на стандартите, юрисдикцията.

- Обръща се особено внимание на термина и значението на „обхват на работата”, за който е дефинирано, че оценителите трябва да определят, извършат и обявяват или докладват такъв обхват на работата, който е подходящ за ангажимента (възлагането) и би довел до достоверна оценка.

- Съхранение на записи – оценителите трябва да пазят копие от оценката или копие от извършената оценителска работа за определен период от време след приключване на ангажимента (възлагането); записано по този начин може да се възприеме, че копие на дигитален източник (т.нар. фотокопие или електронно копие) също отговаря на условията за съхранение на записи, каквато е практиката в редица други оценителски стандарти (напр. USPAP, САЩ).

- На много места се среща и се използва едно от основните понятия в оценяването, но дефинирано по един и същи начин, като „дисконтова норма”. След обстоен преглед на българската оценителска теория и практика прави впечатление, че това понятие често се използва чрез една от следните различни формулировки (включително смислово различни някои от тях): „норма на възвръщаемост”, „процент на възвръщаемост”, „дисконтов процент”, „сконтов процент”, „сконтова норма”, „норма на печалба”, „дисконтов фактор”, „норма на капитализация”, „лихвена ставка”, „изискуема норма на възвръщаемост” и други подобни. В тази връзка е желателно, както в БСО, така и реално в оценителската дейност, да се използва по-точно и ясно едно единно понятие във връзка с осъвременяването на паричните потоци.

- Често се употребяват понятията „разходи” и „цена”, тук е мястото да обърнем особено внимание на значителните разлики между основни понятия в оценителската дейност като „стойност”, „цена”, „разходи”.

- В *МСО 104 Бази на стойността* е включено понятието „разпределение на стойност” – представлява разпределение на стойността на актив на индивидуална база или на компоненти. Когато се разпределя стойност, методът на разпределение трябва да е в съответствие с цялостната предпоставка/база на оценката и оценителят трябва: да следва приложимите правни или регулаторни изисквания; да представи ясно и точно описание на целта и предвидената употреба на разпределението; да вземе предвид фактите и обстоятелствата, като относимите характеристики на обектите, които се разпределят; да възприеме подходяща методология, предвид обстоятелствата.

- Създаден е изцяло нов стандарт *МСО 230 Материални запаси (IVS 230 Inventory)*. В тази връзка и към БСО е удачно да се включи информация за оценката на материални запаси, но изследвайки този въпрос, обръщаме внимание и на друга „празнота” в БСО и ЗНО, която се обсъжда и дискутира активно в оценителската гилдия през последните години, а именно оценката на биологични активи, за която в Борда за стандарти за материални активи (Tangible Assets Standards Board) към Съвета по международни стандарти за оценяване (IVSC) са издали през месец юни 2019 г. *IVSC Perspective Papers Issue 1: A road map to valuing agricultural properties (including biological assets)*, където е дефинирано, че биологичните активи са живи животни или растения, както и са направени редица други пояснения за оценяването на тези специфични видове активи.

- За оценяване на материални запаси, както и за нефинансови пасиви, е описан Top-Down метод (метод „Отгоре – надолу”), формулиран като остатъчен метод, при който от прогнозната продажна цена се приспадат оставащите разходи и прогнозната печалба. Представен е и Down-Up методът (метод „Отдолу – нагоре”), при който нефинансовият пасив се измерва като разходите (който може, но не е

задължително, да включват определени режийни разходи), необходими за изпълнение на задължението, плюс разумна надценка върху тези разходи, дисконтирани до настояща стойност. *От друга страна, може да се поясни, че още от преходни издания на МСО съществува стандарт (непознат добре в българската оценителска практика) за оценяване на нефинансови пасиви, които представляват пасиви, изискващи непарично изпълнение на задължение, чрез доставка на стоки или предоставяне на услуги. Неизчерпаемият списък от пасиви, които могат частично или изцяло да изискват непарично изпълнение и да попадат в обхвата на МСО 220 Нефинансови пасиви, включва: приходи за бъдещи периоди или пасиви по договори, гаранции, задължения, свързани с околната среда, задължения за изваждане от употреба на активи, определени задължения за плащане под условие, програми за лоялност, споразумения за закупуване на електроенергия, определени резерви за съдебни спорове и непредвидени ситуации, както и определени обезщетения и гаранции.*

- Обръща се внимание в МСО 400 *Права върху недвижими имоти*, че в някои случаи легитимни, индивидуални, обществени и/или колективни права върху земя и сгради се държат по неформален, традиционен, недокументиран или нерегистриран начин.

- Остава определението за „разходи по сделката“, където е регламентирано, че повечето бази на стойността представляват определената цена за размяна на даден актив без оглед на разходите на продавача за продажбата или разходите на купувача за покупката, както и без корекция за данъци, които са дължими от някои от страните вследствие на сделката.

Част от другите новости и по-съществени характерни особености на актуализирано издание на МСО включват:

- Определението за „бази на стойността“ – това са основните предпоставки, на които са или ще се базират докладваните стойности.

- „Собестойност/разход“ – цена или разход за придобиване или създаване на актив.

- „Дисконтова норма“ (Discount Rate) – норма на възвръщаемост, използвана за превръщането на парична сума, платима или получена в бъдещето, в настояща стойност.

- „Разумна стойност“ (Equitable Value) – оценената *цена* за прехвърляне на актив или задължение между идентифицирани, информирани или желаещи страни, която отразява съответните интереси на тези страни (понятието се представя като различно от понятието „справедлива пазарна стойност“ /СПС/ – Fair Market Value, както и различно от понятието „справедлива стойност“ – Fair Value; едно от определенията в МСО за СПС е, че за целите на данъчното законодателство в САЩ Регламент §20.231-1 гласи, че „справедливата пазарна стойност е *цената*, на която би се сменила собствеността на актив в сделка между желаещ купувач и желаещ продавач, като никой от тях не е принуден да купува или да продава, при което и двете страни са разумно осведомени за съответните факти по сделката; тук е мястото да се уточни и да се обърне особено внимание, че в много страни по света т.нар. данъчни оценки на недвижими имоти се извършват от професионални оценители).

- За инвестиционната стойност освен традиционно определение, добре познато в оценителската теория и практика, тя се представя и като *ценност*.

- „Цена“ – парично или друго възнаграждение, *поискано, предложено или заплатено* за активи, което може да е различно от стойността. Тук е мястото да обърнем също внимание, че цената може да бъде равна, по-висока или по-ниска от стойността; това важи както за офертната цена, така и за пазарната цена (представляваща реалната продажна цена – transaction price).

- Оценката е към определена дата, т.е. не е приемливо (такава оценителска практика съществува в България), да се дава срок на валидност на оценителския доклад, например 90, 180 или 270 дни (каквито са изискванията например на някои банкови институции, общински администрации, държавни агенции), тъй като няма гаранции какво ще е състоянието както на оценявания актив, така и пазарното състояние, например на 198-я ден след ефективната дата на доклада.

- Валидна и действаща е дефиницията за „рецензент на оценка” – той представлява професионален оценител, на когото е възложен прегледът върху работата на друг оценител. В рамките на процеса по рецензиране на дадена оценка определеният професионалист може да приложи някои оценителски процедури и/или да изрази мнение за стойността. Преглеждайки действащите БСО, забелязваме, че рецензиите не са оценки по смисъла на ЗНО. Тук е мястото да отбележим и да допълним, че съществуват редица утвърдени оценителски практики по света (вкл. в USPAP, САЩ), където рецензирането на оценка представлява отделна оценителска правоспособност.

- В определението за оценител забелязваме, че дадена организация може да се нарече оценител, дори и ако конкретно „външно” физическо лице (с квалификация, умения, опит и др.) бъде наето чрез съответен договор. Посочено е също така, че в някои юрисдикции е необходимо дадено лице да получи лиценз, за да може да извършва оценителска дейност. По тази логика стигаме до извода, че по света има държави, където не е необходимо да има такова лицензиране, за да се извършва определена оценителска дейност. *Пример в това отношение е Полша, където по законово установен ред е регламентирана дейността само на оценителите на недвижими имоти. Оценки на машини, бизнес или други активи/пасиви, които са различни от недвижимите имоти, реално могат да извършват всички лица, които имат нужните знания за това и на които възложителите биха се доверили за извеждането на надеждни стойности и крайни оценъчни резултати.*

- В МСО 105 *Подходи и методи за оценка* изрично е записано, че един или повече подхода на оценка могат да се приложат, за да се достигне до стойност, съгласно базата на стойността. Тук е мястото да се отбележи, че все още немалко оценители в България следват не толкова актуални оценителски стандарти, създадени преди десетки години за целите на приватизацията, където се уточнява, че в оценителските доклади трябва да се използват поне два подхода/метода.

- Съгласно МСО 200 *Бизнес и участия в бизнес* „стойността на предприятието” обикновено се определя като обща стойност на собствения капитал на даден бизнес, плюс стойността на неговия дълг и задължения с характер на дълг, минус паричната наличност или паричните еквиваленти, които са на разположение за изплащане на тези задължения. „Стойността на инвестирания капитал” представлява размерът на общите парични средства, инвестирани към момента в даден бизнес, независимо от източниците на финансиране (обикновено се определя като стойността на всички активи, намалена със стойността на краткосрочните задължения и паричните наличности). Оценките на бизнеси могат да бъдат необходими и като входящи данни или стъпка в друг тип оценки, например оценка на опции върху акции, определен клас акции, или дълг.

- В МСО 230 *Материални запаси* е регламентирано следното:

○ Материалните запаси включват стоки, които ще бъдат вложени в бъдещи производствени процеси (суровини, части, консумативи); стоки, използвани в текущи производствени процеси (незавършено производство), и стоки, предназначени за продажба (готова продукция).

○ Балансовата стойност на материалните запаси включва само исторически разходи, а печалбите, реализирани в производствения процес, отразяващи

възвръщаемостта на активите, вложени в производството (включително оборотен капитал, недвижими имоти, машини, съоръжения, оборудване и нематериални активи), не се капитализират в нея. В резултат на това пазарната стойност на материалните запаси обикновено се различава от балансовата им стойност и е по-висока от нея.

- Тъй като материалните запаси рядко се реализират на пазара в междинен етап (например незавършено производство) или се продават на трети лица с цел препродажба (например готова продукция, продавана чрез дистрибуторска мрежа), техниките за оценка и специалните съображения за материалните запаси се различават от тези при оценката на други активи.

- И трите подхода за оценка, описани в *МСО 105 Подходи и методи за оценка*, могат да бъдат приложени за оценката на материални запаси.

- Маржовете на печалбата на дистрибуторите представляват смислен пазарен индикатор за възвръщаемост от процеса на продажба, ако е идентифицирана подходяща база от сравними компании. Договорите за производство, доколкото са налични, могат да представляват ориентир за маржовете, получени чрез производствения процес.

- Съгласно приходния подход стойността на материалните запаси се определя чрез разпределение на печалбата (стойността), получена преди датата на оценката, спрямо печалбата (стойността), получена след датата на оценката.

- Към основни методи за оценка на материални запаси са причислени:

- метод „Отгоре – надолу” (Top-Down Method);
- метод „Отдолу – нагоре” (Bottom-Up Method);
- метод на текущата възстановителна стойност (Current Replacement Cost Method).

- Относно нематериалните активи и връзката с материалните запаси, независимо дали нематериалните активи са собственост или лицензирани, пазарната стойност на материалните запаси би трябвало да бъде една и съща.

- Оценителят би следвало да отчете обезценките за обездвижени материални запаси.

- Обикновено обездвижените материални запаси, коригирани с обезценка, не би следвало да се оценяват, тъй като са коригирани до нетна реализуема стойност. Може да се наложи оценителят да обмисли допълнителни обезценки, ако пазарната стойност е по-ниска от нетната реализуема стойност.

- Може да се твърди, че *МСО 300* с наименование *Plant and Equipment* включва смислово съоръжения, инсталации, агрегати, апаратура и оборудване.

- В *МСО 400 Права върху недвижими имоти* остават валидни трите основни вида права:

- Първостепенно право върху определена площ земя – собственикът на това право има абсолютно и вечно право на владение и контрол върху земята и всички сгради, разположени върху нея, при ограниченията само на второстепенни права или законови и други правно приложими права.

- Второстепенно право – предоставя на притежателя му право на изключително владение и контрол върху определена площ земя или сгради върху нея за определен срок, например при условията на договор за наем и/или

- право на ползване на земя или сгради, но без право на изключително владение или контрол, например право на преминаване през земята или право на ползване само за определен вид дейност.

- В действие е *МСО 410 Имоти в процес на развитие*, като това представляват права върху имоти, при които за постигане на най-добрата и ефективна

употреба (HBU) е необходимо преустройство, или при които към датата на оценката се планират, или вече са в ход подобрения, като включват: строителство на сгради; незастроен терен, за който се изгражда инфраструктура; повторно застрояване на вече застроен терен; подобрения или промяна в съществуващи сгради или конструкции; земя, отредена за застрояване в нормативен акт; земя, отредена за използване, осигуряващо по-висока стойност или по-голяма плътност, съгласно нормативен акт.

Значителна част от разгледаните новости в МСО имат пряка връзка с оценителската практика в България, което от своя страна касае обсъждането и актуализирането на Българските стандарти за оценяване с цел усъвършенстване като цяло на оценителската професия и услуга, с фокус върху оценяването на различните видове активи, пасиви, бизнес или техни части за нуждите на банките, държавните и общинските структури, купувачите, продавачите, наемателите, наемодателите, кредитните посредници, лизинговите дружества, инвестиционните компании, строителните фирми, застрахователните дружества, пенсионните фондове, съдебните институции и др.

Използвана литература

1. БСО – Български стандарти за оценяване (2018). КНОБ. // <http://ciab-bg.com>.
2. Закон за независимите оценители. // ДВ, № 98, 2008, посл. изм. № 19, 2011.
3. Кодекс за професионалната етика. КНОБ. // <http://ciab-bg.com>.
4. Костов, И. Особенности на закона за независимите оценители в България. // Строително предприемачество и недвижима собственост. Сборник с доклади от 35-та международна научно-практическа конференция. Варна: Наука и икономика, 2020.
5. Устав на Камарата на независимите оценители в България. КНОБ. // <http://ciab-bg.com>.
6. CASS – China Appraisal Society Standards (<https://www.cas.org.cn/>).
7. EBVS – European Business Valuation Standards 2020 (effective from 24 March 2020), 1st edition. TEGoVA, 2020.
8. EVS – European Valuation Standards 2020 (effective from 31 January 2020), 9th edition. TEGoVA, 2020.
9. IVS – International Valuation Standards (effective from 31 January 2022). IVSC, London, 2021.
10. Kostov, I., T. Atanasova. Development of Valuation Activity in Bulgaria. // 37th IBIMA (International Business Information Management Association) Conference, 30-31 May 2021, Cordoba, Spain. King of Prussia (PA, USA): IBIMA Publ., 2021.
11. Pratt, Sh., ASA Educational Foundation. Valuing a Business: The Analysis and Appraisal of Closely Held Companies. New York: McGraw-Hill Education, 2022.
12. RICS Valuation – Global Standards (effective from 31 January 2020). London: RICS, 2019.
13. USPAP – Uniform Standards of Professional Appraisal Practice (USPAP), 2020-2021 edition. Washington: The Appraisal Foundation, 2020.
14. <http://www.damodaran.com/> – сайт на Aswath Damodaran (професор по корпоративни финанси и оценяване в Нюйоркския университет).
15. <https://ciab-bg.com/> – сайт на Камарата на независимите оценители в България (КНОБ).
16. <https://ciab-varna.com/> – сайт на Камарата на независимите оценители в България – Регионална колегия – Варна.

17. <https://tegoval.org/> – сайт на Европейската група на оценителските асоциации (TEGOVA).
18. <https://www.appraisalfoundation.org/> – сайт на Оценителската Фондация (САЩ).
19. <https://www.appraisers.org/> – сайт на Американското общество на оценителите (ASA).
20. <https://www.wavoglobal.org/> – сайт на Световната асоциация на оценителските организации (WAVO).